

BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XXXVII

Febrer del 2011

Nº 136

Camí de Betlem. Un grup de figures de pessebre de Pere Jou i Francisco

Miquel Marzal i Ortiz

Dins el conjunt de l'obra escultòrica de Pere Jou i Francisco cal destacar un grup de figures de pessebre esculpides l'any 1931 per encàrrec dels Amics de l'Art Litúrgic. En aquells anys, Barcelona i el país vivien, en l'àmbit del pessebrisme, en un període d'expansió, l'etapa anomenada 'social'. Les seves característiques principals eren la fundació d'entitats pessebristes i la convocatòria dels primers concursos de pessebres. No faltaven, tampoc, les controvèrsies. La més destacada va ser la que enfrontava els partidaris del pessebre bíblic i els partidaris del pessebre rural català. Enmig d'aquesta efervescència pessebrista, l'entitat abans esmentada organitzà, sota el paraigua del Cercle Artístic de Sant Lluc, una exposició sobre l'evolució del pessebre entre els segles XV i XX. Una part d'aquesta exposició la formaven sis diorames moderns amb figures de diferents escultors de renom, i entre elles hi havia les de Pere Jou.

El context pessebrístic d'aquells anys

Segons l'historiador Josep Mª Garrut, després de l'etapa de decadència que havia viscut el pessebre des de finals del segle XIX fins a principis del XX, aquest va entrar en una altra etapa anomenada 'social'. Aquesta denominació li ha estat donada a causa de la fundació, en aquells anys, de diverses entitats i col·lectius pessebristes nascudes amb la voluntat de superar la situació decadent abans esmentada. En aquest sentit, fou determinant la fundació, l'any 1921, de l'Associació de Pessebristes de Barcelona, hereva d'una associació anterior que hi hagué a la ciutat l'any 1863.

La influència que exerciren l'associació barcelonina i els concursos de pessebres va ser molt accentuada. Tomás Caballé Clos va definir aquesta època com la segona edat d'or del pessebrisme, i els pessebres es van estendre arreu de Catalunya mitjançant conferències, visites col·lectives a exposicions, concursos infantils, etc. Era un segona edat d'or perquè la primera fou en el segle XVIII, durant el barroc, amb Ramon Amadeu com a principal creador de figures.

Durant els anys vint i trenta, va predominar la confecció de pessebres d'acord amb cànons bíblics. Va ser el resultat, pels voltants de 1920, de la campanya iniciada per un grup de pessebristes a favor del pessebre bíblic, on es recrea la Palestina del segle I amb figures de caire hebreu, en contra dels partidaris del pessebre popular, amb paisatges del país i figures rurals catalanes. La campanya s'inicià a la ciutat de Barcelona i s'estengué a tot el país i la controvèrsia va ser batejada pel pare Basili de Rubí com "el gran escàndol". Es va allargar gairebé vint-i-cinc anys i, finalment, es donaren per bones les dues tendències.

Diferents teòrics del pessebrisme, com el pare Andreu de Palma de Mallorca, Josep Maria Puig i Roig i José Valle Arribas, sense qüestionar la llibertat artística del pessebrista i des del respecte per als adversaris, definiren la seva posició recomanant majoritàriament el pessebre bíblic. En canvi, Joaquim Folch i Torres defensà el pessebre rural català, fins i tot abans de l'aparició de la controvèrsia. De la mateixa línia fou pare Basili de Rubí, fervent defensor d'aquest pessebre rural català a les pàgines del seu llibre *Art pessebrístic*.

El pessebre del Cercle Artístic de Sant Lluç el 1931

L'any 1931, els Amics de l'Art Litúrgic van encarregar a diferents membres del Cercle Artístic de Sant Lluç un pessebre col·lectiu, considerat d'avantguarda. L'encàrrec consistí en sis diorames diferents, cadascun d'ells sobre un passatge de la infància de Jesús. Jaume Busquets Mollera i Francesc Vidal Gomà tingueren la responsabilitat de pintar els paisatges i situar les figures que foren encarregades a diversos escultors de primera fila i amb experiència en l'art religiós.

Els diorames abans esmentats eren: *L'anunciació a Maria*, encarregat a Charles Collet i Colom, *El naixement* a Rafael Solanic i Bàlius, *L'anunciata* a Martí Llauradó Mariscot, *El camí de Betlem* a Pere Jou i Francisco, *Els reis d'Orient* a Àngel Ferrant Vázquez i *La fugida a Egipte* a Josep Granyer i Giralt. Aquest pessebre col·lectiu era part d'una exposició més àmplia dedicada al pessebre antic i modern, des del segle XV fins a aleshores. L'exposició ocupà la totalitat de dependències de la planta baixa del Cercle, en aquells temps situat al carrer de Montsió, on hi hagué Els Quatre Gats.

Segons una crònica publicada a *La Vanguardia* del 2 de gener de 1932, "la exposició, que es muy visitada, es realmente de un valor extraordinario, presentada con mucha suntuosidad y sin duda alguna es la exposició monográfica más completa y documental". Quan el visitant entrava a l'exposició el primer que veia era el pessebre modern, presentat, com hem dit, en sis diorames. Sobre aquest pessebre modern, a la crònica abans esmentada es podia llegir: "es una realización de arte que no tiene precedentes en nuestro país".

Seguidament, es podia fer un recorregut per un resum de la història del pessebre des del segle XV fins al XX. Entre altres exemples d'art pessebrístic s'hi va poder veure un Naixement d'alabastre del segle XV, bellament policromat, una ceràmica esmaltada de Giovanni della Robbia (1469-1529) que representava l'adoració dels reis d'Orient, un nen Jesús de marfil, un tríptic també de marfil i figures fetes amb materials diferents, alabastre, fusta, plom, cera, roba, terracuita, etc, procedents de Catalunya, Itàlia, Alemanya i altres països.

Destacava un pessebre en alabastre, típic de Castella, qualificat com a interessant i divertit. L'exposició va incloure, a més, figures populars de diferents procedències: de Barcelona, Lleida, Andalusia, Múrcia, Mallorca, Madrid i Alemanya. Cadascuna amb les seves peculiaritats que la diferenciaven de la resta. S'hi van poder veure, finalment, pessebres sencers dins de vitrines i, fins i tot, dintre d'un globus i d'una ampolla.

Els artífexs del pessebre

Vegem un petit esbós biogràfic d'aquells escultors de primera fila autors de les figures dels sis diorames,

començant per Pere Jou.

Pere Jou i Francisco (Gràcia (Barcelona) 1891 - Sitges 1964) va compaginar la seva activitat com a escultor amb la de fuster ebenista. Fou deixeble de Pau Gargallo a l'Ateneu Obrer de Gràcia. El 1908 ingressà a Llotja, on, fins al 1913, fou deixeble de Venanci Vallmitjana. Aquell any obtingué el premi d'escultura de l'Associació Escolar Artística de Barcelona. El 1915, cridat per Miquel Utrillo, vingué a Sitges on s'establí per a esculpir prop de 50 capitells i diferents obres

Pere Jou cap als anys 20 quan va fer les figures de pessebre

menors per a portes i finestres al Palau Maricel. Més tard, realitzà també els frisos de la façana del Casino Prado, amb escenes de festes de Sitges i de la vida social de l'entitat. Va ser, també, col·laborador habitual en la revista sitgetana *L'Amic de les Arts*. El seu estil fou d'un Noucentisme popularista i robust. S'enquadrà en l'escola escultòrica mediterrània i treballà especialment la pedra, la fusta i el fang.

Entre les obres seves considerades com a més importants cal citar l'escut de la Casa de Correus de Barcelona (1923), l'església de New-Port, a Nova York (1923), la decoració del pavelló de la ciutat a l'Exposició Internacional del 1929 de Barcelona, el

conjunt al·legòric de la façana del Grup Escolar Collaso i Gil (1933) de Barcelona, el *Sant Francesc* del parc zoològic de Barcelona, altars per a Poblet i canelobres per a Montserrat (1947) i el *Simó pescador*, escultura premiada a l'Exposició de Belles Arts de Barcelona (1952). Altres obres seves són a la casa de camp La Fontana a Collsacabra (1920) i al panteó de l'americàno Jaume Brassó (1923) del cementiri de Sitges. El 1931 féu la seva primera exposició individual, a les Galeries Laietanes de Barcelona, amb una quinzena d'obres i diversos dibuixos.

A la postguerra es dedica especialment a la imatgeria religiosa, restaurant altars malmesos en el conflicte bèl·lic. Reconstruí a Sitges la imatge de la Mare de Déu del Vinyet (1939), féu el Sant Crist de la parròquia (1942) i els tabernacles de la Mare de Déu dels Dolors (1940) i de la Pietat (1946), conegut també per Mare de Déu dels Mariners. Comissionat pel mecenes Jaume Espona i Brunet, restaurà el retaule de Santa Maria la Blanca, a Sant Joan de les Abadesses, i també realitzà la talla del Bon Lladre per al Davallament romànic de la mateixa població ripollesa. Obres seves són també les dues columnes d'alabastre que flanquegen el tron de la Mare de Montserrat. Participà en moltes exposicions col·lectives. El 1942 va fer la segona exposició individual, aquest cop a les galeries Syra.

Durant vint anys fou professor de l'Escola Massana. En morir, l'ajuntament de Sitges li dedicà un carrer al sector del Vinyet. Una subscripció popular permeté fondre en bronze el 1965 una sirena que l'artista havia modelat, col·locada actualment al passeig de la Ribera de Sitges, davant de l'Hotel Subur. La família Jou atorga anualment el Premi d'escultura Pere Jou.

Jaume Busquets Mollera (Girona 1904 – Barcelona 1968), fou escultor però conreà amb gran coneixement totes les altres tècniques artístiques. És considerat l'artista català més destacat com a creador d'art religiós. Començà la seva carrera artística al taller del pintor Darios Vilàs i treballà primer com a dibuixant per a l'Editorial Políglota de Barcelona, per a la revista *D'Ací i d'Allà* i va il·lustrar el *Llibre de rondalles populars*, de mossèn Camil Geis. Va col·laborar amb els principals arquitectes d'abans de la guerra, com Puig i Cadafalch, Isidre Puig Boada i Francesc Folguera. També treballà amb Joan Llimona i Francesc d'Assís Galí.

Aviat va rebre encàrrecs directes com a pintor i decorador mural de temples i projectista d'objectes d'art litúrgics. En aquest aspecte, fou un dels membres més destacats del grup que impulsava mossèn Manuel Trens. De la seva producció escultòrica destaquen: les escultures de la façana de la Sagrada Família de Barcelona, el Crist jacent de la parròquia de Blanes i la MaredeDéu de la Misericòrdia a la barcelonina parròquia de Montalegre. A Girona, és obra seva la Verge

amb el Nen a la façana de la catedral i una MaredeDéu que hi ha a l'escala del seminari. Amb esgrafiats, altars, vitralls, murals al fresc, escultures i objectes de culte, ha deixat la seva empremta en un gran nombre d'esglésies catalanes. També conreà el gravat al linòleum i al boix.

És l'autor d'obres escultòriques de caire civil. Exposà a Barcelona a les galeries Dalmau i Syra. Dirigí l'Escola Massana de Barcelona entre els anys 1929 i 1940 i desenvolupà una intensa labor pedagògica com a director de l'Escola d'Art de Vilafranca del Penedès durant els anys 1927 i 1928. Col·labora amb assiduitat amb Ramon Sunyer i Charles Collet. A més a més, fou un dels membres més actius d'Amics de l'Art Litúrgic.

Charles Collet i Colom (Onex (Ginebra) 1902 - Barcelona 1983) desenvolupà la seva formació acadèmica entre els anys 1918 i 1923. El 1923 va treballar a Barcelona al taller dels Corberó i amb l'orfebre Ramon Sunyer. El 1928 participà en una exposició col·lectiva a les galeries Dalmau. Un any després, el 1929, esdevingué professor de l'Escola Massana. Durant la guerra tornà a Suïssa i, acabat el conflicte, va ser, el 1947, un dels fundadors del Cercle Maillol. Fou un escultor considerat en els seus inicis com del Noucentisme tardà, però el seu estil evolucionà cap a formes més estilitzades i esquemàtiques, emprant el plom i el ferro per a crear superfícies rugoses i d'estructura angulosa que sovint voregen l'abstracció. Exposà a diferents ciutats, com Barcelona, Ginebra, Milà, Zuric, Palma i Lucerna, i participà en tots els Salons de Maig de Barcelona entre els anys 1957 i 1966.

Àngel Ferrant Vàzquez (Madrid 1891-1961) fou un escultor d'obres caracteritzades pel moviment, un subtil i tendre humor i un rigorós desenvolupament formal. Defensà sempre la integració a l'avantguarda internacional i, per la seva llarga estada a Catalunya (1920-34), la seva actuació dins l'avantguardisme català fou decisiva. Exercí de professor d'escultura a l'Escola d'Arts i Oficis de La Corunya, a Barcelona i a Madrid. Figurà a l'Exposición de Artistas Ibéricos de Madrid (1925).

La seva primera exposició individual inaugurà la galeria Syra de Barcelona el 1931 i dos anys més tard en una altra organitzada per l'ADLAN. Exposà a la galeria Dalmau i el 1949 se li va retre un homenatge al Saló d'Octubre. Ha esdevingut una obra de referència el seu llibre *La esencia humana de las formas*. El Museo de Arte Moderno de Madrid adquirí les seves obres *Los tres reyes magos* (1931) i *Cap de dona* (1930), que havien figurat, respectivament, a l'exposició de pessebres del Cercle Artístic Sant Lluc el 1931 i al Saló de Primavera de Barcelona l'any 1932.

Josep Granyer i Giralt (Barcelona 1899-1983) fou un escultor d'estil plenament propi format a l'Escola de Belles Arts de Barcelona. La seva obra té traces cubis-

tes. Seguidor i admirador de Rebull, plasmà en les seves escultures, de forma estilitzada i arcaica, la quotidianitat dels objectes on els volums externs tenen relació amb l'estructura interna, a la manera del cubisme de Cézanne. Fugí de l'art oficial i en la seva obra destaca la realització d'animals amb actituds humanes, un cert erotisme i un humor agredolç. Conreà, també, el dibuix, el gravat i la il·lustració de llibres, com *Llibre de les bèsties*, de Ramon Llull, *Poemes de Nadal*, de Joan Alavedra, i *Bestiari*, de Josep Carner.

Martí Llauredó Mariscot (Barcelona 1903-1957), figura destacada de la generació jove del postnoucentisme, el seu estil es caracteritza per una barreja d'idealisme noucentista i realisme. Fou professor a l'Institut Escola de la Generalitat de Catalunya. Treballà amb Joan Borrell Nicolau i Joan Rebull, que l'influï. Exposà per primera vegada el 1929 a Barcelona, conjuntament amb Joan Commeleran. Un important *Nu femení* seu fou premiat a l'Exposició del Nu del Cercle Artístic de Barcelona (1933) i guanyà una primera medalla a l'Exposición Nacional de Madrid (1934). Després de la guerra civil fou premiat per la seva obra a Sevilla, Madrid i Barcelona. Va ser convidat i participà a dues biennals de Venècia. Té obra seva al Museu d'Art Modern de Barcelona.

Rafael Solanic i Bàlius (L'Hospitalet del Llobregat 1895 - Barcelona 1990) es dedicà especialment a l'escultura arquitectònica, tendint al decorativisme que imposen les arts aplicades. Treballà el marbre, el bronze, el gres, el ferro, els metalls i la fusta. Va començar, encara nen, a les classes de dibuix que el professor A. Gelabert impartia a l'Ateneu Enciclopèdic Popular de Barcelona. Més tard, les alternà amb les que rebia del mestre Esteve Monegal Prat, que l'inicià en l'escultura. Als tretze anys treballava fent làpides mentre estudiava a l'Escola Superior de Bells Oficis, on fou nomenat ajudant del professor Monegal i més tard professor de Realitzacions, es a dir, l'aplicació de l'escultura. Aquest càrrec el dugué a estudiar joieria, repujat, cisellat, ceràmica i talla. Fou professor, també, a l'Escola Blanquerna i a l'Escola Normal de la Generalitat des de la fundació fins a la supressió.

Va exposar individualment a les galeries Syra els anys 1934 i 1940 i a la sala Badrines de Barcelona. Va prendre part al Saló de Montjuïc de les Exposicions de Primavera de Barcelona (1933-35) amb caps, nus i figures, a la Nacional de 1943 on guanyà una tercera medalla amb l'obra *Maternitat* i a la d'Artes Decoratives de Madrid el 1949, en la qual va obtenir una medalla d'or. Concorregué, també, a les Municipals d'Art de Barcelona els anys 1952 i 1953. Hi ha obra seva a diferents edificis religiosos, com a la seu nova de Lleida, a l'església de Rubí, al monestir de Montserrat i a l'església parroquial de l'Hospitalet de Llobregat. També hi

ha exemples de les seves creacions a edificis i instal·lacions públics de Catalunya. Moltes de les seves obres són fetes en col·laboració amb el taller ceràmic dels germans Serra.

Francesc Vidal Gomà (Barcelona 1894-1970). Pintor i decorador. Fou un dels fundadors de l'Agrupació d'Artistes Catalans i professor de dibuix i pintura a l'Escola Massana. Fou pintor de cavallet durant molts anys, amb temari variat. Es dedicà després amb intensitat a la pintura mural d'inspiració religiosa, treballant per a la decoració d'esglésies. Va exposar per primera vegada al Certamen de Belles Arts de 1911 i hi hagué obra seva als de 1918, 1920, 1921 i 1923. També exposà a les Exposicions de Primavera de 1933 i 1936 i al Saló de Tardor de 1938. Hi ha obra mural seva a l'església parroquial de Castellterçol, a Olost, a Sant Hilari Sacalm i al cambril de la Mare de Déu de Montserrat de l'església del Sagrat Cor de Manresa. El 1953 exposà a les galeries Syra. Aquell any va rebre un premi a l'Exposició de Primavera de Barcelona.

Bibliografia

CABALLÉ CLOS, Tomás: *El belén catalán espejo del belén mundial*, Barcelona (Editorial Freixenet) 1951.

Diccionari biogràfic (4 vols), Barcelona (Albertí Editor) 1966-1970.

GARRUT, Josep Maria: *Viatge a l'entorn del meu pessebre*, Barcelona (Editorial Selecta) 1957.

JOU I MIRABENT, David: *L'escultor Pere Jou*, dins de *Miscel·lània penedesenca*, Vilafranca del Penedès (Institut d'Estudis Penedesencs) 1978, p. 45-63.

JOU I MIRABENT, David: *L'escultor Pere Jou*, Sitges (Grup d'Estudis Sitgetans) 1991.

RÀFOLS, Josep F. *Diccionario de artistas de Cataluña, Valencia y Baleares*. Barcelona (Edicions Catalanes) 1980-1981.

RUBÍ, Basili de: *Art pessebrístic: paisatge-estil-símbol*, Barcelona (Editorial Rubí) 1947.

EL ECO DE SITGES (25 de desembre de 1931): *Crònica local*.

EL ECO DE SITGES (10 de gener de 1932): *Crònica local*.

LA VANGUARDIA (2 de gener de 1932): *El pessebre antiguo y moderno*.

Art al carrer

http://www.girona.cat/sgdap/artalcarrer/autor_fitxa.php?id=42, Ajuntament de Girona. Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions SGDAP (data de consulta 26/10/2010).

El MNAC presenta l'escultura d'Àngel Ferrant Noies entrelaçades

http://www.mnac.es/doc/lan_001/angelferrant.pdf (data de consulta 24/10/2010).

Memòria de les activitats del Grup d'Estudis Sitgetans del 21 de gener de 2009 a l'11 de juny de 2010

A data d'avui l'entitat està formada per 310 socis. Des de la passada assemblea s'han produït 25 altes i 10 baixes, set d'elles per defunció. La junta directiva s'ha reunit un total d'11 vegades.

Actes organitzats pel Grup d'Estudis Sitgetans

- 28 de març de 2009: la conferència *Territori del castell de Sitges en els segles XIV i XV* feta per Carme Muntaner Alsina, llicenciada en història. Presentació a càrrec de Vinyet Panyella.
- 3 a 19 d'abril de 2009: juntament amb l'Escola Pia de Sitges, exposició fotogràfica commemorativa del 75è aniversari de l'Associació Cultural i de l'Escola Pia a Sitges.
- 18 d'abril: la conferència *Tres moments decisius en la història de l'Escola de Sitges* per Joan Florensa, arxiver de l'Escola Pia. Presentació a càrrec d'Ignasi Mª Muntaner.
- 23 d'abril de 2009: establiment, al passeig de la Ribera, d'un punt de venda de les publicacions de l'entitat per Sant Jordi 2009.
- 2 de maig de 2009: inauguració a la seu del GES del Fotomaig 2009, organitzat per la Secció fotogràfica, amb presència del president de la Federació Catalana de Fotografia i del regidor de Cultura de l'Ajuntament de Sitges.
- maig de 2009: convocatòria pel Grup d'Estudis Sitgetans dels *XXVIII^{ens} Premis Carbonell i Gener* per a estudiants universitaris i de batxillerat i del *XXIII^è Premi Folklore de Sitges*
- 23 de maig de 2009: conferència d'Isabel Coll i Mirabent, doctora en història de l'art, com a acte inaugural de l'exposició *Els dibuixos de Mas i Fondevila a les col·leccions sitgetanes*
- 23 de maig a 14 de juny de 2009: exposició *Els dibuixos de Mas i Fondevila a les col·leccions sitgetanes*
- 30 de maig de 2009: presentació per David Jou i Andreu de la segona edició del llibre del GES *Senyes de mar de mariners sitgetans*, de Ventura Sella i Barrachina
- 6 de juny de 2009: presentació, per Isidre Pañella i Virella, pirotècnic i Santi Terraza, president dels castellers de Sitges, del Quadern número 57 del GES *Notes sobre els castells de foc de Sitges. De les rodes de focs als coets digitals*, escrit per Alba Gràcia i Pañella i premi Carbonell i Gener 2007 per a estudiants de batxillerat.
- 20 de juny de 2009: trobada al local del GES de l'associació Entitats Culturals de Parla Catalana.
- 20 de juny de 2009: conferència *Us presento el poeta Cabanyes* per l'escriptor vilanoví Oriol Pi de Cabanyes.
- 3 de setembre de 2009: presentació i inauguració per la Secció fotogràfica del Grup d'Estudis Sitgetans de l'exposició XIV^è Concurs de Fotografia dels parcs del Garraf, d'Olèrdola i del Foix.
- 3 al 13 de setembre de 2009: *Exposició fotogràfica sobre els parcs del Garraf, d'Olèrdola i del Foix*.
- 17 d'octubre a 1 de novembre de 2009: al local del GES, exposició col·lectiva de la Secció fotogràfica del Grup d'Estudis Sitgetans
- 21 de novembre de 2009: la conferència *Enric Casanovas des de Sitges*, per Susanna Portell, dintre del cicle *El passeig Marítim*.
- 28 de novembre de 2009: la conferència *Passeig Marítim 80 anys*, per Isabel Artigas i Coll, dintre del cicle *El passeig Marítim*.
- 12 de desembre de 2009: la conferència *Bergnes i l'evolucionisme*, per Miquel Ribera, dintre de les activitats de l'*Any Darwin*.
- 19 de desembre de 2009: conferència organitzada conjuntament pel GES i Grup Pessebrista de Sitges sobre *Les figures de pessebre com a element etnogràfic patrimonial*, per Albert Dresaire i Gaudi, seguida d'un acte d'agraïment a Jordi Pañella i Virella per la seva donació de quatre diorames de pessebre al Grup Pessebrista de Sitges, i, finalment, celebració del Nadal.
- 10 de gener de 2010: acte del lliurament dels premis del Concurs de Pessebres organitzat pel Grup Pessebrista de Sitges.
- 20 de febrer de 2010: inauguració de dues exposicions d'homenatge al fotògraf Josep Mª Jornet, una a l'Espai Cultural Pere Stämpfli i l'altra al Mercat Vell organitzades per la Secció fotogràfica del GES amb el suport de l'Ajuntament.
- 24 de febrer a 14 d'abril de 2010: curs d'arqueologia a càrrec del professor Joan Garcia Targa, amb el títol *L'arqueologia a casa nostra. Investigació i difusió*

del patrimoni.

- 17 d'abril de 2010: presentació, per Vinyet Panyella, del Quadern número 59 del GES, *La determinant aportació sitgetana als projectes d'alliberament nacional: les trajectòries de Salvador Carbonell i Puig, Ramon Planes i Izábal i Pere Curtiada i Ferrer*, escrit per Marc Santasusana i Corzan i premiat amb el Premi Carbonell i Gener 2009 per a universitaris.

- 23 d'abril de 2010: establiment a la Fragata d'un punt de venda de les publicacions del GES dins del dia de sant Jordi 2010.

- maig de 2010: convocatòria pel Grup d'Estudis Sitgetans dels *XXIX^{ens} Premis Carbonell i Gener* per a estudiants universitaris i de batxillerat i del *XXIVe Premi Folklore de Sitges*

- 1 maig de 2010: inauguració a l'Espai Pere Stämpfli del *Fotomaig 2010*, organitzat per la secció Fotogràfica del GES conjuntament amb l'ajuntament.

- 14 i 15 de maig de 2010: jornades d'homenatge al doctor Josep Roca-Pons, organitzades a Sitges per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, els actes de les quals corresponents al dia 15 es van desenvolupar al local del GES, a l'Espai Cultural Pere Stämpfli, amb intervenció de Manuel Alquézar, August Bover, Francesc Cortés, Ignasi Mª Muntaner i Vinyet Panyella.

- 29 de maig de 2010: conferència de Josep Mª Muñoz i Lloret, historiador i director de *L'Avenç sobre El centenari de Jaume Vicens Vives*.

- 11 de juny de 2010: presentació, per Vinyet Panyella, de *La bastida dels somnis. Biografia de Joan Vinyoli*, de Pep Solà, amb lectura de textos del poeta.

Actes organitzats per altres persones, institucions, col·lectius o entitats

- 11 al 14 de març de 2010: exposició dels treballs de la Fira del Patchwork.

- 8 de març de 2010: cessió de la sala GES a l'Espai Cultural Pere Stämpfli al col·lectiu de Dones en l'Església, de Sitges, per a la conferència de Neus Forcano *Les dones i el poder de la paraula* en el Dia Internacional de les Dones.

Publicacions

- Febrer de 2009: Publicació, amb l'ajut de Caixa de Sabadell, del número 128 del *Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans*. Inclou els següents treballs: *Les masies de Campdàsens (I)* de Patrícia Sonet i Pérez, *Memòria del Grup d'Estudis Sitgetans del 16 de febrer de 2007 al 16 de febrer de 2008* i la secció *Articles...* amb el text *Una excursión a Sitjes*, a càrrec de Francesc Parra i Mestres.

- Maig de 2009: Publicació del Quadern número 58

del GES, *Els dibuixos de Mas i Fondevila a les col·leccions sitgetanes*

- Maig de 2009: Publicació del número 129 del *Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans*, amb ajut de l'Obra Social de Caixa de Terrassa. Inclou els següents treballs: *Les masies de Campdàsens (i 2)* de Patrícia Sonet i Pérez, i la secció *Articles...*, amb el text *Les flors i el jardí íntim. L'Exposició de Clavells de Sitges*, a càrrec de Francesc Parra Mestres.

- Maig de 2009: Publicació de la segona edició del llibre del GES *Senyes de mar de mariners sitgetans*, de Ventura Sella i Barrachina

- Juny de 2009: Publicació del Quadern número 57 del GES, *Notes sobre els castells de foc de Sitges. De les rodes de focs als coets digitals*, d'Alba Gràcia i Pañella, Premi Carbonell i Gener 2007 per a estudiants de batxillerat.

- Agost de 2009: Publicació del número 130 del *Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans*, amb ajut de la Caixa del Penedès. Inclou els següents treballs: *Tres moments decisius en la vida de l'Escola de Sitges (I)* de Joan Florensa, i la secció *Articles...*, amb el text *Sitges y el Week end*, a càrrec de Francesc Parra Mestres.

- Novembre de 2009: Publicació del número 131 del *Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans*. Inclou els següents treballs: *Senyes de mariners sitgetans* de David Jou i Andreu, *Tres moments decisius en la vida de l'Escola de Sitges (i II)* de Joan Florensa, i la secció *Articles...*, amb el text *Exposició històrica de l'art sitgetà*, a càrrec de Francesc Parra Mestres.

- Febrer de 2010: Publicació del número 132 del *Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans*, amb ajut de la Caixa de Sabadell. Inclou els següents treballs: *Les catifes del Corpus de Sitges. Passat, present i futur* de Miquel Marzal i Ortiz, *Els canons del Baluard i els preludis de la guerra dels Segadors* d'Ignasi Mª Muntaner, i la secció *Articles...*, amb el text *Festes del Cau*, a càrrec de Francesc Parra Mestres.

- Abril de 2010: Publicació del Quadern número 59 del GES, *La determinant aportació sitgetana als projectes d'alliberament nacional: les trajectòries de Salvador Carbonell i Puig, Ramon Planes i Izábal i Pere Curtiada i Ferrer*, de Marc Santasusana i Corzan, Premi Carbonell i Gener 2009 per a universitaris.

Premis Carbonell i Gener

En la tardor de l'any 2009 es va concedir el *XVIIIe Premi Josep Carbonell i Gener* per a estudiants universitaris a Marc Santasusana i Corzan pel seu treball *La determinant aportació sitgetana als projectes d'alliberament nacional: les trajectòries de Salvador Carbonell i Puig, Ramon Planes i Izabal i Pere*

Curtiada i Ferrer. I un accèssit al XVIIIe Premi Josep Carbonell i Gener per a estudiants de batxillerat a Anna Caballero Ferret pel seu treball Disseny d'una carrossa de Carnaval

En la tardor de l'any 2010 es van declarar deserts els XIXes Premis Carbonell i Gener, tant en la categoria d'estudiants universitaris com en la d'estudiants de batxillerat.

Articles...

Francesc Parra i Mestres

Publiquem un fragment d'un article elogiant el pintor sitgetà Joaquim Sunyer. L'any 1911, Sunyer realitzà una exposició al Faianç Català que el situà en pocs anys com a capdavanter de la pintura catalana. Fou una exposició molt comentada a la premsa de l'època i demostrà l'admiració que els professionals selectes sentien per l'obra de l'artista. Uns mesos abans de la seva mort, el poeta Joan Maragall en publicà un llarg elogi a la prestigiosa revista Museum (Museum n° 7 (1911) p. 251-259) lloant les seves escenes senzilles i idíl·liques, valorant la seva condició d'obres genuïnament catalanes i destacant per damunt de totes la Pastoral. L'article, que aquí reproduïm parcialment, inicià la consagració definitiva de Sunyer.

Impresión de la Exposición Sunyer

Entre las críticas, con punto de vista técnico, que la obra de Joaquim Sunyer parece sobre todo provocar, tal vez convenga dejar oír una voz incompetente desde tal punto de vista, a fin de ligar una pura contemplación general de la vida, la visión de ese artista tan profundamente animada por ella, bajo la singularidad de esta técnica, que ha de ser lo principalmente, lo cuasi exclusivamente discutido de su obra. [...] Esa obra de Sunyer me interesó enseguida, sentí el latido, conocí que vivía. Por cierto que encontraba en ella algo extraño, algo como un esfuerzo en parte frustrado, parecía que el artista quería decir algo que no podía acabar de decir: no era de plenitud aquella obra, no me dejaba en paz, no acababa de declararme la vida que representaba. Era indudable que el artista sentía más de lo que decía el pintor, y sufría en el esfuerzo, y hacía sufrir, pero hablaba, balbuceaba al menos, y su balbuceo me interesaba vivamente, quería entenderlo. Porque el ritmo estaba allí, estaba en mí por afinidad desvelada. [...] Porque en la naturaleza el esfuerzo de la creación se nos presenta en un ritmo de líneas que delatan ciertamente aquel esfuerzo, pero que también revelan un poder que está seguro de su objeto, y así nos hacen sentir el ritmo ordenado, y esta ordenación del ritmo es lo que se llama armonía.

Pues bien, el artista de aquella obra nos revelaba por ella el esfuerzo con su ritmo, pero no alcanzaba revelarnos el poder del esfuerzo, la ordenación del ritmo, la armonía: y esta era su falta. ¡Santa falta! Porque para llegar a hacérsola sentir era menester haber levantado algo, mucho ya, del divino velo de las cosas. ¡Y son

tantos los artistas que mueren dejando toda una obra y sin haber llegado a sospechar siquiera que había un velo que levantar! Así llegué delante de aquella Pastoral donde me pareció ver resumida, aclarada y sublimada toda la obra del artista. Me pareció encontrarme en una encrucijada de nuestras montañas, de estos montículos tan característicos de nuestra tierra catalana, áspera y suave al mismo tiempo, simplemente enjuta, como nuestra alma. Y que el aire tan estaba tan limpio que el paisaje parecía sin atmósfera, sin distancias, y que por tanto todo parecía tocarse: el sentido del tacto parecía transferido a los ojos. Ver las montañas era tocarlas, el relieve del suelo se nos metía en el alma y nos sentíamos dentro la caricia de sus líneas, la morbidez de su masa, y hasta el vaho del terruño.

Y como sucede siempre que tenemos una sensación así de fuerte de un paisaje, que sentimos enseguida la misteriosa afinidad de nuestra naturaleza con la de la tierra, y empezamos a amarla con voluntad creadora, y quisiéramos que se hiciera cuerpo de mujer —y ya nos lo parece— para crear en ella, he aquí que de pronto la mujer aparece en nuestra imaginación, y si somos artistas, aparece en la realidad de nuestra obra. He aquí la mujer en la «Pastoral» de Sunyer: es la carne del paisaje, es el paisaje que, animándose, se ha hecho carne. Aquella mujer allí no es una arbitrariedad, es una fatalidad, es toda la historia de la creación, el esfuerzo creador que produjo las curvas de las montañas no puede detenerse hasta producir las curvas del cuerpo humano. La mujer y el paisaje son grados de una misma cosa y el artista, fascinado por las líneas del paisaje, verá bro-

Joaquim Sunyer: Pastoral (1910)

tar de su pincel, sin quererlo, las líneas del cuerpo de la mujer. Este me parece a mí el sentido esencial de la *Pastoral* y de toda la obra de Sunyer. [...] Pues yo diría que Sunyer viene a ser un artista genuinamente catalán.

Un gran artista, pero catalán. O, si queréis: un catalán pero gran artista.

Juan Maragall

EL GRUP D'ESTUDIS SITGETANS

TREBALLA DES DE FA MÉS DE TRENTA-CINC ANYS
PER LA CULTURA SITGETANA
PUBLICANT LLIBRES I FENT CONFERÈNCIES I EXPOSICIONS
SOBRE TEMES LOCALS

SI VOLS AJUDAR-LO, FES-TE'N SOCI